

Mirne cone za ohranitev gozdnih kur na Kočevskem

Divji petelin in gozdni jereb sta dve vrsti koconogih kur, ki sta od konca zadnje ledene dobe del obširnih kočevskih gozdov. Tu sta si našli dom. Žal sta populaciji obeh vrst na področju Dinaridov v upadu, zadnjih 30 let še posebej izrazito.

Divji petelin (*Tetrao urogallus*) je ena izmed bolj karizmatičnih vrst kočevskih gozdov. Samec je temnejše barve kot samica, velik do 90 cm in težak okoli 5 kg. Samica meri do 63 cm, njena teža pa se giblje okoli 3 kg. Aprila se samci in samice zbirajo na t. i. rastiščih, kjer dominantni samci vabijo kure na parjenje. Po uspešnem parjenju samice v bližini rastišča v talno globelico – gnezdo – znesejo 6 do 10 jajc. Po treh tednih se izvalijo mlade ptice – kebkice, ki za svoj razvoj v prvih tednih potrebujejo predvsem beljakovinsko hrano. Najraje jedo mravlje in njihove ličinke, odrasle ptice pa se prehranjujejo pretežno z rastlinsko hrano: s popki bora, smreke, jelke, javorja in bukve, plodovi malin, borovnic in jagod ter s svežimi lističi zelišč.

Življenjski prostor divjega petelina so pretežno iglasti gozdovi, večinoma nad 1000 m nadmorske višine. Poleti se prehranjujejo na tleh, na gozdnih posekah in jasah. Radi se kopajo v peščenih kopaljščih in tako negujejo perje. Jeseni se vrnejo na dreve. Na vejah odraslih iglavcev preživijo zimo.

Divji petelin se je v holocenskem obdobju, ki se je začelo pred približno 11.500 leti, ohranil v 'zatočiščih' na višjih predelih Alp, Karpatov in tudi Dinaridov. Podatki o pojavljanju vrste na celotnem arealu v zadnjih 30 letih kažejo na vsesplošno upadanje številčnosti ter umikanje vrste v hladnejše predele. Številčnost divjega petelina je v obdobju zadnjih 30 let tudi na Kočevskem izrazito upadla. Po uradnih podatkih v zadnjih treh letih na tem območju ni bilo zanesljivo evidentirano niti eno aktivno rastišče, pojavljanje posameznih osebkov pa so zabeležili na petih lokacijah na območju Velike gore, Goteniške gore in Stojne.

Gozdni jereb (*Bonasa Bonasia*) je vrsta palearktične cone, razširjena predvsem v Sibiriji, Evropi ter med 40° in 70° severne zemljepisne širine (Hagemeijer and Blair 1997). Gozdni jereb je naša najmanjša gozdna kura. Velik je od 34 do 40 cm, težak

Divji petelin • Foto: Miran Krapež

pa približno 400 do 450 gramov. V nasprotju z divjim petelinom sta si samec in samica gozdnega jereba po videzu in velikosti zelo podobna. Zaradi izjemne varovalne barve perja in previdnega značaja ga zelo težko opazimo.

Gozdni jereb vse leto živi na teritoriju, velikem okoli 30 ha; pozimi je njegov teritorij še manjši. Optimalen habitat oz. življenjski prostor predstavlja bogato strukturiran gozd smreke, listavcev z lesko in drugimi grmovnimi vrstami.

V sedemdesetih letih je začela populacija gozdnega jereba v Sloveniji upadati. Vrsta je zavarovana z Uredbo o zavarovanju ogroženih živalskih vrst že od leta 1993.

Leta 2015 je Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije v sklopu projekta LIFE Kočevsko izvedlo evidentiranje izhodišnega stanja gozdnega jereba na območju Natura 2000 Kočevsko. Sistematično pridobljene lokacije prisotnosti gozdnega jereba smo dopolnili tudi na ZGS s posredovanimi lokacijami naključnih opazovanj gozdnega jereba v letu 2015. Na podlagi sistematičnega popisa gozdnega jereba in analize habitata je DOPPS ocenil populacijo gozdnega jereba na 50 do 100 osebkov.

Oblikovanje mirnih con

Na podlagi značilnosti prostora in znanih spoznanj o divjem

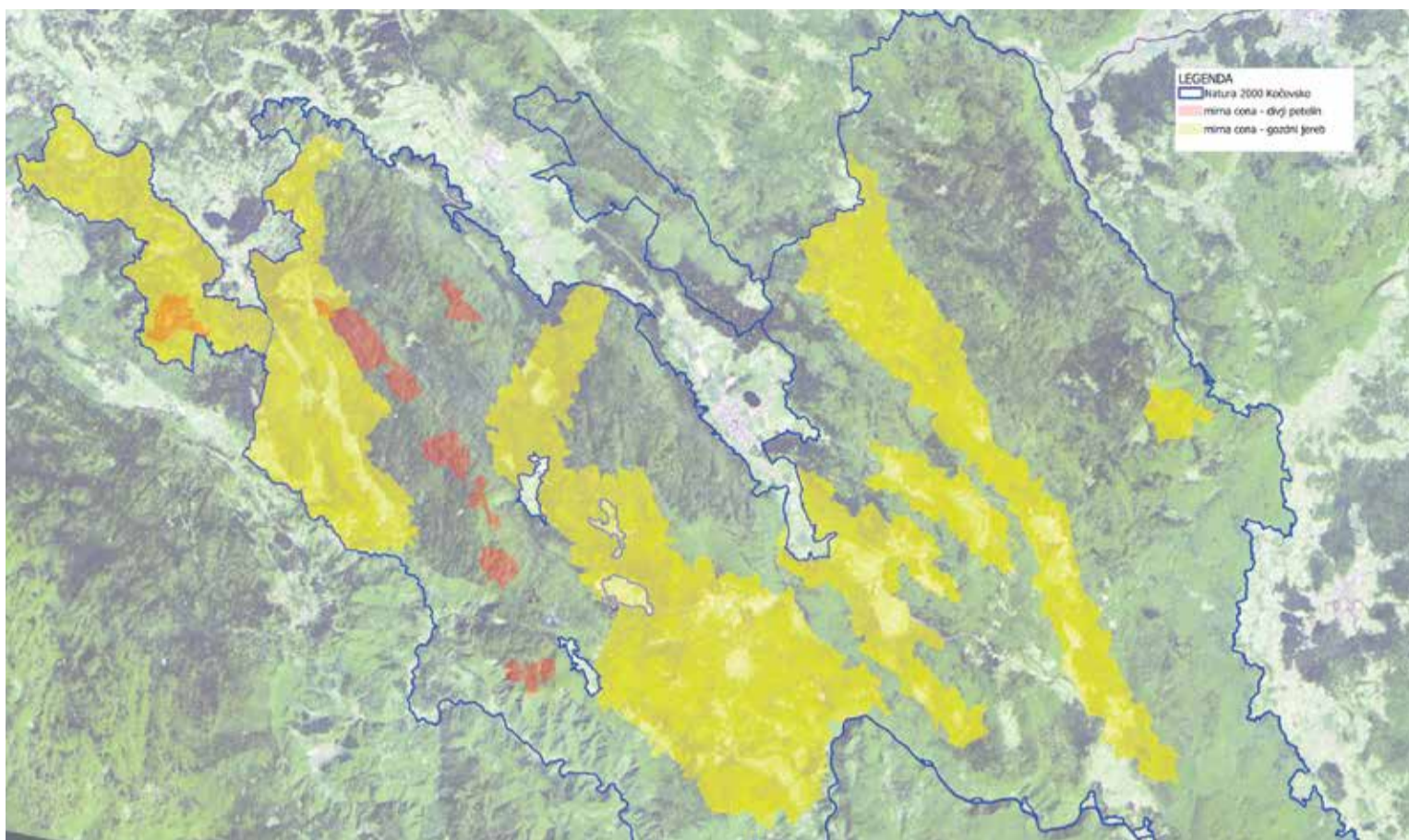

Gozdni jereb • Foto: Marjan Čigoj

petelinu in gozdnem jerebu so bila v okviru projekta LIFE Kočevsko podana izhodišča za aktivno varstvo oziroma izboljšavo življenjskih razmer obeh vrst na območju Kočevske. Ta izhodišča v sklopu projekta udeležujemo v obliki ukrepov za izboljšanje življenjskih razmer obeh vrst. Eden izmed ukrepov je oblikovanje mirnih con. Mirna cona je ožje področje, kjer se omenjeni vrsti redno zadržujeta oziroma kjer vzgajata potomce. Znotraj mirne cone veljajo omejitve pri gospodarjenju z gozdom kot na primer omejitev sečnje v času od 1. marca do konca junija, upoštevanje popolnega gozdnega reda, zmanjšanje motenj z omejevanjem dostopa. Čas parjenja in gnezdenja do vzgoje mladičev je za obe vrsti izrednega pomena. Gozdni kuri sta talni gnezdilki in gnezdo izdelata na tleh, zato sta v tem obdobju še posebej občutljivi za antropogene motnje.

V raziskavi vpliva prometa na divjega petelina in gozdnega jereba na Jelovici so ugotovili, da je promet pomemben negativen dejavnik, ki vpliva na populacijo. Z namenom usmerjenega dostopa ter mestoma postopnega omejevanja dostopa z motornimi vozili je bilo v okviru projekta

Karta mirnih con na območju Natura 2000 Kočevsko

na slepih krakih godnih cest postavljenih 20 mehanskih zapor, in sicer na območjih izjemnega pomena za vrsti.

Sodelavci projekta smo se po tehtnem premisleku odločili, da

cestnih zapornic ne bomo zaklepali. Argument, ki je prevladal, je ta, da brez sodelovanja vseh uporabnikov gozdov mirne cone ne bodo mogle zaživeti. Zato apeliramo na vas, da upoštevate

zapore, kjer so postavljene, in da o njih obvestite prijatelje, družino in znance ter jim razložite, s kakšnim namenom so bile postavljene. Na mestu cestne zapornice je postavljen tudi pro-

metni znak, ki s sliko divjega petelina ali gozdnega jereba pojasni namen postavitve cestne zapornice in s tem območje mirne cone za omenjeno vrsto.

Primož Prijanovič

EVROPSKI TEDEN ZMANJŠEVANJA ODPADKOV

Ozaveščen prebivalec Evrope se že nekaj let zaveda, da porablamo preveč naravnih virov in v preveliki količini, kot jih je mati narava sposobna proizvesti. Običajno se šele ob večjih nesrečah, ko so nam sicer vsakdanje dobrine odvzete, zavemo, kako pomembne so nam te. Da bi mi in naši zanamci še naprej uživali neoporečno pitno vodo, se v čistem zraku sprehajali po neonesnaženi naravi, si mora prizadevati vsak posameznik. Nič ne more nadomestiti primarnega vira, ki je bil uporabljen za izdelavo predmeta, katerega še popolnoma uporabnega zavržemo v smeti, ker ga mi ne potrebujemo več, ne ljubi pa se nam razmišljati, ali bi ga kdo z veseljem še uporabljal. Na neizogibnost varovanja narave oziroma okolja nas vse bolj spominjajo in opominjajo različne akcije uradnih institucij in številnih drugih organizacij. K nujnosti preprečevanja in zmanjševanja nastajanja odpadkov nas opozarjajo tudi aktivnosti, vodene iz Evropske unije, katerim se tradicionalno pridružimo slovenska komunalna podjetja. Tako bomo komunale tudi letos sodelovale pri organizaciji **Evropskega tedna zmanjševanja odpadkov**, ki bo potekal med **18. in 26. novembrom**. Vsako leto je ta teden tematsko zaznamovan. Letos je posvečen **PONOVI UPORABI**, ravno zato, da se vsi zavemo, kako pomembno je, da predmeti krožijo. Na ta način krožijo surovine, odpadki ne nastajajo ali nastajajo v bistveno manjši količini, odlagališča se ne polnijo tako hitro in okolje je manj obremenjeno.

Vabimo vas, da se nam v četrtek, 23. novembra, med 9. in 12. uro pridružite v prostorih Tržnice Kočevje, kjer bo potekala delavnica popravila starih predmetov. Izdelki bodo na ogled ta dan do 14. ure, v petek, 24. novembra, pa od 9. do 14. ure.

Vabljeni tudi vsi tisti, ki popravljate ali izdelujete iz odpadnih predmetov in bi jih želeli pokazati obiskovalcem ter tako širiti in izmenjevati kreativne ideje.

Izžrebani nagrajenci križanke iz prejšnje številke so: Lado Pertot, Gorenje; Milena Gorjup, Livold in Vida Novak, Kočevje. Nagrajenci bodo po pošti prejeli praktično nagrado.